

Sygn. akt IV CSK 274/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 stycznia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Mirosław Bączyk (przewodniczący)

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie z powództwa P.(...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
przeciwko P. Z.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 14 stycznia 2010 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 20 listopada 2008 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala skargę kasacyjną;

zasądza od pozwanego na rzecz strony powodowej 1 800 zł (jeden tysiąc osiemset) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 20 listopada 2008 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w T. z dnia 5 maja 2008 r., i zasądził od pozwanego P. Z. na rzecz powódki – P.(...) spółki z o.o. w W. kwotę 125 214,11 zł z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia.

Sąd ustalił, że na zlecenie pozwanego na jego koncie została ustanowiona nieodwołalna blokada do kwoty 200 000 zł, celem zabezpieczenia zobowiązań spółki z o.o. „C.(...)” w T. wobec K.(...) S.A. w P., wynikających z bliżej określonej umowy dystrybucyjnej. Pozwany udzielił pełnomocnictwa Kompanii do dysponowania kwotą 200 000 zł. jako zabezpieczeniem płatności za towary wydane w ramach tej umowy. Pozwany nie był udziałowcem spółki „C.(...)”, niemniej jednak był z nią związany poprzez powiązania rodzinne, mianowicie żonę, córkę, zięcia, którzy posiadali jej wszystkie udziały. Zasady ustanowienia blokady oraz jej znoszenia wynikały z prospektu informacyjnego P.(...) Obligacji FIO – rozdziału III pkt. 7c, 7.4; statutu Funduszu – art. 31 §2 pkt. 4 oraz instrukcji obsługi klientów - § 2.

Pozwany w późniejszym czasie ustanowił kolejną blokadę swego konta do kwoty 150 000 zł na rzecz Banku Gospodarstwa Krajowego. Pismem z dnia 28 kwietnia 2005 r. Bank ten poinformował powoda o zniesieniu ustanowionej na jego rzecz blokady. Na skutek jego pisma, w wyniku pomyłki agenta transferowego powoda, doszło również do zniesienia blokady konta pozwanego ustanowionej na rzecz K.(...) S.A. W dniach 8 listopada 2005 r. i 5 lipca 2006 r. pozwany złożył zlecenia konwersji jednostek uczestnictwa z tego konta, które zostały wykonane.

Powód operacji na rachunku pozwanego dokonał na podstawie umowy z dnia 5 czerwca 2001 r. zawartej z pięcioma Funduszami P.(...), o wykonywaniu funkcji agenta transferowego dla Otwartych Funduszy Inwestycyjnych, zarządzanych przez P.(...) Pierwsze Polskie Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. Według § 1 pkt 1 tej umowy, Fundusz zleca, a agent transferowy przyjmuje zlecenie wykonywania usługi agenta transferowego Funduszu, zobowiązując się do świadczenia kompleksowej obsługi administracyjnej oraz obsługi rachunkowo – księgowej funduszu i uczestników Funduszu.

W piśmie z dnia 11 października 2006 r. K.(...) S.A. stwierdziła wymagalność roszczenia z umowy dystrybucyjnej wobec spółki „C.(...)”, a w dniu 31 stycznia 2007 r. złożyła zlecenie odkupienia jednostek uczestnictwa w Funduszu. W lutym 2007 r. Fundusz wezwał powoda do zaspokojenia roszczeń K.(..) S.A. w kwocie 124 976,63 zł. W dniu 9 lutego 2007 r. powód dokonał wpłaty tej kwoty na konto Funduszu. Za tę

kwotę na koncie pozwanego przydzielono 476 009 jednostek uczestnictwa, a w dniu 14 lutego 2007 r. zrealizowane zostało na rzecz K.(...) S.A. zlecenie odkupienia za kwotę 124 976,63 zł, która to kwota zaspakajała w całości jej roszczenie, zabezpieczone blokadą, z tytułu umowy dystrybucji.

Sąd uznał, że w wyniku ustalonych przesunięć majątkowych nastąpiło wzbogacenie się pozwanego, polegające na nieuszczeniu jego majątku o kwotę 125 214,11 zł z tytułu zabezpieczenia roszczeń K.(...) S.A. udzielonego w postaci nieodwołalnej blokady konta.

Skarga kasacyjna pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego – oparta na podstawie pierwszej z art. 398³ k.p.c. – zawiera zarzut naruszenia art. 405 k.c., a także art. 471, 430, 88, 83 k.c., i zmierza do uchylenia tego wyroku oraz oddalenia apelacji powoda.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istota zarzutów skargi kasacyjnej sprowadza się do twierdzenia, że Sąd Apelacyjny błędnie zastosował instytucję bezpodstawnego wzbogacenia już tylko z tej przyczyny, że kwota dochodzona pozwem świadczona *ex contractu* względem innego podmiotu nie zmniejszyła pasywów majątkowych skarżącego.

Skarżący wyrażając ten pogląd pomija, że blokada konta została ustanowiona na podstawie jego zlecenia, które spełniało wymogi formalne określone w prospekcie informacyjnym P.(...) Obligacji FIO. Przez okres i w zakresie wskazanym w zleceniu, uległa zawieszeniu możliwość realizowania żądań odkupienia jednostek uczestnictwa, z wyjątkiem takich żądań składanych przez pełnomocnika umocowanego w związku z udzielonym zabezpieczeniem. Zniesienie blokady mogło więc nastąpić wyłącznie, co wymaga podkreślenia, na zlecenie K.(...) S.A., która posiadała pełnomocnictwo pozwanego do dysponowania kwotą blokady w przypadku powstania zadłużenia spółki „C.(...)” wobec K.(...) S.A., wynikającego z bliżej określonej umowy dystrybucyjnej. Inaczej mówiąc, jedynym uprawnionym do dysponowania jednostkami uczestnictwa na koncie pozwanego do kwoty ustanowionej blokady, tj. do 200 000 zł była K.(...) S.A. Te warunki nie uległy zmianie w wyniku błędu agenta transferowego powoda, polegającego na wykreśleniu informacji o blokadzie. Skarżący zatem, wykorzystując ten błąd, pomimo że nie był uprawniony do dysponowania jednostkami uczestnictwa na koncie, złożył zlecenie ich konwersji, i w ten sposób usunął przedmiot zabezpieczenia. W przypadku, gdyby tego nie uczynił, zlecenie odkupienia K.(...) S.A. zostałyby zrealizowane w dniu jego złożenia ze środków skarżącego.

W tych okolicznościach niepodobna przyjąć, że Sąd Apelacyjny z naruszeniem art. 405 k.c. zastosował instytucję bezpodstawnego wzbogacenia. Ustalony stan faktyczny pozwolił bowiem Sądowi na odwołanie się do tej instytucji. Zgodnie z art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Użyta w tym przepisie formuła, że wzbogacenie ma nastąpić „kosztem” innej osoby (zubożonego), a nie z majątku (tak KZ)ubożonego, uprawnia do wniosku, iż przesłanki związku między wzbogaceniem iubożeniem nie należy rozumieć, tak jak skarżący, w duchu rygorystycznie ujmowanej „bezpośredniości” transferu, a tym samym wykorzystywać w celu ograniczenia zobowiązania zwrotu. Bez znaczenia pozostaje, w wyniku jakiego zdarzenia wzbogacenie nastąpiło.

Usunięcie przez skarżącego środków z konta, wbrew warunkom ustanowionej blokady, uniemożliwiło K.(...) S.A. zaspokojenie z tego przedmiotu zabezpieczenia. Wzbogacenie skarżącego polega na zaoszczędzeniu tych środków w ustalonej wysokości. Międzyubożeniem a wzbogaceniem istnieje związek, ponieważ skarżący wzbogacił się dlatego, iż w istocie rzeczy świadczył za niego powód. Nie ma żadnej podstawy prawnej dla takiego wzbogacenia.

Z tych przyczyn orzeczono, jak w wyroku.